

Per què una acció tutorial als conservatoris?

Tot allò que els músics docents ens hauríem de plantejar

Sílvia Llanas Rich

dinsic.com

Per què una acció tutorial als conservatoris?

1a edició: setembre 2020

@ Sílvia Llanas Rich

© DINSIC Publicacions Musicals, S.L.

Magatzem: Sepúlveda, 84 - 08015 Barcelona

Seu social: Gran Via de les Corts Catalanes, 529 - 08011 Barcelona

email: dinsic@dinsic.com

www.dinsic.com

Maquetació: DINSIC GRÀFIC

Impress a: Service Point

Pau Casals, 161-163

08820 El Prat de Llobregat (Barcelona)

Dipòsit legal: B 16599-2020

ISMN: 978-84-16623-56-3

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresa la reprografia i el tractament informàtic, i també la distribució d'exemplars mitjançant lloguer i préstec, resten rigorosament prohibides sense l'autorització escrita de l'editor o entitat autoritzada, i estaran sotmeses a les sancions establertes per la llei.

Distribueix:

DINSIC Distribucions Musicals, S.L.

Magatzem: Sepúlveda, 84 - 08015 Barcelona

Seu social: Gran Via de les Corts Catalanes, 529 - 08011 Barcelona

email: dinsic@dinsic.com

www.dinsic.com

dinsic.com

Sílvia Llanas Rich, neix a Barcelona el 9 desembre de 1963, i des de ben petita se sent atreta per la professió d'ensenyant. Provenint de família de músics, el seu pare tocava el saxòfon i el clarinet en grups de música moderna i jazz, però és el seu germà Albert qui la inicia en els estudis musicals i a onze anys ingressa en el Conservatori Superior de Música de Barcelona. Estudia les matèries necessàries per a l'obtenció dels títols de solfeig, piano, harmonia i composició, pedagogia, i musicologia. Entre els seus professors destaca la gran influència de Carme Undebarrena i de Ma. Rosa Alcaraz així com el mestratge de Xavier Boliart i Manel Oltra.

Paral·lelament als seus estudis musicals es llicencia en Ciències de l'Educació (Especialitat Pedagogia) i l'any 2017 obté el títol de doctora *cum laude* per la Universitat de Barcelona amb una tesi sobre tutoria de la qual ha sorgit aquest llibre.

Incansable en la recerca de la millora de l'ensenyament, ha publicat materials pedagògics (destaquem la sèrie *Solfanàlisi* publicada per editorial DINSIC) i també com a compositora ha escrit diverses obres instrumentals.

L'any 1990 guanya una plaça de professor de solfeig al Conservatori Superior Municipal de Música de Barcelona per concurs-oposició lliure. Ha ocupat càrrecs de responsabilitat en l'equip directiu del centre esmentat durant més de deu anys i actualment és la Cap del Departament de Llenguatge Musical i Matèries afins.

*A la meua mare, Lola Rich Puyol, incondicional tutora,
pels anys passats,
pel seu record en el present,
i per ser-hi en el futur...*

Índex

Pròleg.....	11
Presentació	15
1. Què hauria de voler dir “ser professor de música”?	19
• Què vol dir ser músic?	
• La formació del músic professional	
2. El perquè d’una tutoria en els conservatoris.....	29
• Què entenem per tutoria?	
• Aspectes bàsics del desenvolupament de l’acció tutorial en un conservatori	
• Orientació i tutoria	
• Els objectius de l’acció tutorial	
• La funció tutorial com a part de la funció docent	
• Principis de l’acció tutorial	
• Modalitats d’intervenció	
3. El tutor i la seva competència professional. Cal una formació específica del docent en tutoria.....	50
• El professorat- tutor i la seva identitat	
• El professorat- tutor i les competències emocionals	
• La responsabilitat moral i professional dels docents. La relació entre professionalitat i deontologia	
• La gestió de les relacions i les actituds.	
• La projecció de l’acció tutorial en els diferents nivells i àmbits educatius	
• Les funcions de la tutoria	
• El procés de vinculació en la Tutoria	
• La formació del professorat tutor inicial i permanent	
4. Com són els estudis de grau professional en l’actualitat i quin futur ens espera?	93
• Què entenem per Conservatori?	
• El Conservatori Municipal de Barcelona:	

- centre d'experimentació
- On se situa la tutoria dins la legalitat?
- El Pla Integral d'Acció Tutorial (PIAT) com a part del Projecte Educatiu
- La línia metodològica
- La comunitat educativa
- Interessos i motivacions de l'estudiant de música de grau professional
- Característiques fisiològiques i psicològiques de l'alumnat en l'etapa del grau professional de música: l'adolescència. La seva importància en l'aprenentatge musical
- El currículum de l'alumnat

5. Implicacions en l'aprenentatge i prospecció de l'acció tutorial¹²⁰

- El repte del canvi
- El PCC com a impulsor d'un Pla Integral d'Acció Tutorial (PIAT)
- La presa de decisions
- Principis orientadors de la proposta d'un PIAT
- Com es fa la tutoria fora de l'Estat Espanyol?
- Primeres implicacions
- Paral·lelismes entre la formació musical i la formació integral de la persona

6. De la teoria a la pràctica: Aspectes claus en la conceptualització i implementació d'un pla integral d'acció de tutoria (PIAT) en un Conservatori. 143

- La gestió del canvi de mentalitat davant la innovació
- Definició d'un mapa conceptual dels diferents constructes constitutius de l'acció tutorial per a un centre de formació musical
- Proposta temporal per l'elaboració d'un PIAT
- Categories per l'anàlisi d'un PIAT. Exemples
- Bases i estructura per l'organització i planificació tutorial: eixos d'acció
- Eines i instruments
- Proposta organitzativa
- Proposta curricular

Per acabar ... O continuar	207
Per saber-ne més (bibliografia)	215

Gràfics i Quadres

Gràfic 1 - Triangle afectiu segur	85
Gràfic 2 - Triangles afectius insegurs.....	86
Gràfic 3 - Esquema del procés d'investigació	144
Gràfic 4 - Mapa conceptual d'elements constitutius de l'acció tutorial.....	148
Gràfic 5 - Etapes del procés de creació del PIAT.....	151
Gràfic 6 - Interrelació de les dimensions de l'estudi.	153
Gràfic 7 - Eixos d'acció tutorial en un centre de formació musical.....	164
Gràfic 8 - Tractament transversal d'un contingut musical	171
Gràfic 9 - Comparació d'agrupaments 1r i 2n curs	193
Gràfic 10 - Comparació d'agrupaments 3r i 4t curs	194
Gràfic 11 - Comparació d'agrupaments 5è i 6è curs	175
 Quadre 1 - Aspectes a tenir en compte en la formació dels tutors.....	90
Quadre 2 - Descripció de les categories	157
Quadre 3- Organització agrupament d'alumnes	189
Quadre 4 - Repartiment d'alumnes 1r cicle per afinitat instrumental	193
Quadre 5 - Repartiment d'alumnes 2n cicle per afinitat instrumental.....	194
Quadre 6 - Repartiment d'alumnes 3r cicle per afinitat instrumental	194

Sigles i acrònims utilitzats

AMPA- Associació de mares i pares d'alumnes
ATA- Àrea de tutoria i avaluació
CMMB- Conservatori Municipal de Música de Barcelona
GAT- Guia d'acció tutorial
LEC- Llei d'Educació de Catalunya
LOE- Llei orgànica d'Educació (Estat Espanyol)
LOGSE- Llei orgànica d'ordenació del sistema educatiu (Estat Espanyol)
PIAT- Projecte integral d'acció tutorial
PCC- Projecte curricular de centre
UB- Universitat de Barcelona

PRÒLEG

Aquests darrers anys tots els docents d'educació musical hem recorregut un llarg camí ple d'iniciatives, noves metodologies, adaptant-nos a uns canvis en la societat que han implicat canvis tecnològics, en la manera de veure l'educació, etc. i és important que les Escoles de Música i els Conservatoris s'impliquin en aquesta innovació pedagògica, i que anem adoptant els avenços de la pedagogia als nostres centres. I aquests nous paradigmes en l'educació musical ens haurien de dur a la reflexió, a l'estudi de què estem fent i de com ho estem fent. Però sovint la implantació de tots aquests canvis, del que diem innovació, no va precedida d'un estudi rigorós que ho sustenti.

En aquest sentit aquest llibre marca un camí per a l'educació musical especialitzada del nostre país.

Neix d'una recerca rigorosa, controlada i sistemàtica que té la finalitat de contribuir de manera efectiva en la presa de decisions en una intervenció educativa tan important com és l'orientació i acompanyament dels alumnes. Cal felicitar a la seva autora. Ha dut a terme un estudi que comporta una gran tenacitat per a una persona que compagina recerca amb vida laboral i personal, en un entorn no avesat a la investigació i, en canvi, a on la recerca és molt necessària en aquest moment de canvis.

La Sílvia Llanas Rich és d'aquells docents que es comprometen amb la seva feina i amb el seu centre. En aquest llibre presenta un estudi que surt de la seva pràctica docent, de l'observació de la pròpia docència i de l'interès per a millorar-la. I n'ha fet el seu camp de recerca des que va iniciar la seva tesi doctoral.

A més aquest llibre s'adreça als centres que imparteixen ensenyaments professionals de música, per tant a una franja educativa importantíssima per als futurs professionals de la música, i a un àmbit molt poc estudiat, el de la tutoria. És important remarcar que és una proposta innovadora que pot ajudar a reflexionar i pot ser transferible a altres centres d'educació musical com són les Escoles de Música i els Centres Artístics Superiors.

Ser estudiant de música al nostre país no és senzill. Comporta una gran tenacitat, ja que s'ha de compaginar amb els estudis ordinaris en unes

PRESENTACIÓ

Una primera necessitat: aquesta és pensar que tots aquells que sou professors i professores, en el nivell que sigui, sou essencialment creatius. Aquesta magnífica connexió i conseqüent complicitat que s'estableix entre els actes propis i els dels altres fan que avancem i ens superem.

Cito doncs, paraules del filòsof Goethe, on parla del compromís amb la clara intenció d'invitar-vos a la reflexió:

*Pel que fa als actes creatius
i a les iniciatives personals,
existeix una veritat fonamental,
el desconeixement de la qual
mata innumerables idees
i plans esplèndids.
Aquesta veritat és que a partir
del moment en què ens
comprometem,
la providència també actua.
Es donen tota una sèrie de coses
per ajudar-nos, coses que d'altra
manera, no haurien ocorregut.
De la decisió brota un corrent
d'esdeveniments a favor nostre,
tota classe d'incidents,
trobadres i ajuda material
amb què cap ésser humà no
s'hauria atrevit a somiar.
Sigui el que sigui el que vulguis fer,
el que somiïs que es faci,
fes-ho.
La valentia conté genialitat,
poder i màgia.
Comença ara.*

J.W. GOETHE

1. Què hauria de voler dir ser “professor de música”?

Abans d'entrar en matèria i parlar de com hauria de ser idealment un professor de música hauria de definir quina significació té el fet d'estudiar música o voler ser músic. Veritablement entrem en un terreny tan ampli que trobar una definició del que significa ser músic que valgui per a tothom és improbable, gairebé impossible.

Etimològicament la paraula músic ve del llatí: *musicus*, i aquesta *del grec: μουσικός (mousiki)*. Això ens demostra que el professional de la música ha existit ja en civilitzacions molt antigues. Des de la perspectiva de la paraula en distintes fonts trobem que ser músic pot ser:

- *Persona que coneix l'art de la música i l'exercita, especialment com a instrumentista o compositor.*
- *Que té instint, sensibilitat.*
- *Professional de la música. Nom que hom dona als instrumentistes que formen part d'una banda, una orquestra, etc. També és aplicat a compositors i directors d'orquestra.*

Aquestes definicions no són molt aclaridores. De fet, podem constatar que hi ha tants tipus de professionals de la música com a branques específiques musicals, ja que qualsevol d'elles comporta un coneixement profund de la música. Podem establir dos extrems: en un d'ells, el músic-intèrpret que no sap llegir partitures i que porta tota la vida tocant, i a l'altre el músic - teòric musical que es dedica a l'estudi i comprensió musicals. Entre els dos extrems, hi ha una infinita gradació de professions musicals.

Què vol dir ser músic?

La pregunta, que és ser músic?, entra en un camp difús i on crec que s'ha aprofundit molt poc. D'acord amb aquesta poca clarificació que existeix en un nivell general, em pregunto si ser músic és més **una actitud** que una acció.

Des d'una perspectiva personal, i considerant la formació rebuda, em sento en el deure de reflexionar sobre mi mateixa com a músic. D'una banda,